

Українська мова – 11 група

Дата – 02.11.2020. Викладач. Біров О.І. (ел. пошта birov.oksana@ukr.net)

Тема уроку. Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.

Підручник <https://4book.org/uchebniki-ukraina/10-klass/ukrayinska-mova-10-klas-avramenko-2018>

Пояснення навчального матеріалу

Мета: поглибити знання учнів про пароніми, навчити знаходити їх у реченні; формувати навички доцільного використання паронімів; розвивати вміння школярів працювати колективно та самостійно; логічне мислення, навички добувати та обробляти інформацію, мовленнєві навички; виховувати вдумливе ставлення до навчання, ставлення до своєї та інших культур.

Актуалізація опорних знань

Спостереження над мовними явищами

Прочитайте дві групи слів. Що їх відрізняє?

Теплий, гарячий, палкий; панорама, обрій, видноколо.

Героїчний, геройський; телевізійний, телевізорний.

Робота з теоретичними відомостями

Прочитайте. Як ви зрозуміли, що таке пароніми? Впишіть кілька прикладів.

Поясніть правопис виділених слів в останньому абзаці тексту.

Пароніми (від гр. *para* – біля й *onyma* – ім'я) – це слова, які зовнішньою формою (звучанням) близькі між собою, але мають різне або часткове інше лексичне значення. Наприклад: абонемент (документ на право користуватися книжками з бібліотеки, телефоном, місцем у театрі тощо) і абонент (той, хто користується абонементом), адресант (той, хто пише листа, телеграму тощо) і адресат (той, кому пишуть), біліти і білити, афективний (тобто емоційний) і ефективний (тобто дійовий), матеріальний і матеріалістичний, ідеальний і ідеалістичний та ін.

Звукова подібність паронімів створює можливість використання їх у художній літературі для створення каламбурів, антитез та інших стилістичних фігур. Разом з тим, звукова подібність, особливо при певній близькості значення (адресат – адресант), може призвести до плутання паронімів. Отже, треба добре розуміти значення паронімів і правильно вживати їх.

У публіцистиці пароніми широко використовуються в ролі заголовків: Шкала і школа талантів, Розрахунки і прорахунки, Кличе на матч футбольний м'яч, Манери чи маневри?

Робота з підручником

Прочитайте теоретичні відомості про пароніми. Що слід додати до попереднього тексту про них?

Усно виконайте відповідну вправу.

Закріплення нового матеріалу

1. Тренувальні вправи

Перепишіть, уставляючи один із наведених в дужках паронімів.

1. З піснями і музикою зупинилася весела ... на галявині. Виборча ... пройшла організовано (кампанія, компанія). 2. Через ліс проходив найнебезпечніший для ворога ... шляху. Молоді ялини були вкриті зеленою, з голубим ... хвоєю (відтінок, відтинок). *Користуючись словником паронімів української мови, поясніть значення близьких за звучанням слів. Складіть 2-4 речення з певними (на вибір) парами слів.*

Фанатичний, фантастичний; світило, світоч; розумний, розумовий; міфічний, міфологічний; ефективний, ефектний; дружний, дружній; досвідчений, освічений; громадський, громадянський.

2. Редагування

Виправте помилки у вживанні паронімів. Запишіть речення правильно.

1. З часом образ Кармалюка набирає поетичних рис легендарного богатиря. Он двір стоїть багатиря гладкого, неначе городок (Л. Глібов). 2. Чимало коштовних прикрас найтоншої роботи створив за своє життя цей ювіляр. У філармонії відбувся концерт, де виконувалися твори ювеліра. 3. Він стояв біля байдарки з веслом у руці. Серед синіх хвиль ще було видно велику байдару.

Робота зі словником паронімів

Користуючись "Словником паронімів української мови", поясніть значення наведених слів. Поєднайте їх з поданими в дужках словами.

Завдання/задача (конструктивний, черговий, з математики, режисера, різнотипний); музичний/музикальний (родина, народ, редакція, освіта, керівник, голос, мова, училище, школа); пам'ятка/пам'ятник (гранітний, вивчити, товариство, спорудити, охороняти).

Самостійна робота

Поясніть значення співзвучних слів. Складіть з ними словосполучення. До якої лексичної групи відносяться ці слова?

Фронтний – фронтальний – фронтонний; функціональний – функціонуючий; програмний – програмовий – програмований; класний – класовий – класичний; фамільний – фамільярний; формувати – формулювати.

До якої лексичної групи (синонімів чи паронімів) належать подані слова? Доведіть.

Дипломат, дипломант, дипломний; генеральний, генеральський; зарозумілий, зрозумілий; людний, людяний.

Слово вчителя про запобігання помилок у вживанні паронімів.

Домашнє завдання

. Робота зі словником паронімів: виписати кілька паронімів, скласти з одним словосполучення, з іншими речення і записати їх.

Виконане завдання відправляйте мені на електронну пошту